

VIII • 2018
ISSN 2391-419X

GEMS & JEWELRY

MAGAZYN BRANŻY GEMMOLOGICZNEJ I JUBILERSKIEJ
ORGAN PRASOWY POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEMMOLOGICZNEGO

ARTYKUŁY RECENZOWANE | ANGLOJĘZYCZNE STRESZCZENIA | NAUKOWE TREŚCI

gold sheen SAPPHIRE

fenomen z Kenii

TEKST: AGNIESZKA I PAWEŁ MALISZCZAK
ZDJĘCIA: PAWEŁ MALISZCZAK, TANZIM MALIK KHAN, MS. WIMON MANOROTKUL – LOTUS GEMOLOGY, BANGKOK
DR. ANDREAS BURKHARDT – XRAY ANALYTICS SWITZERLAND AG, LTD.

In 2009 in Kenya, an incredible discovery was made – of a new variety of sapphire. The stone is distinct because of its brown and golden shades that change under light, creating a subtle effect of the so-called gold sheen. Hence its name, Gold Sheen Sapphire™.

W 2009 roku w Kenii dokonano niesamowitego odkrycia – nowej odmiany szafiru. Kamień wyróżnia się brązowymi i złotymi odcieniami, które zmieniając się pod wpływem światła, tworzą subtelny efekt tzw. złocistego połysku (gold sheen). Stąd też wzięła się jego nazwa. Szafir złocisty, czyli Gold Sheen Sapphire™.

Historia kamienia jest dosyć krótka, bo rozpoczęła się dopiero w 2009 roku. Wtedy to Tanzim Khan Malik, handlarz kamieni szlachetnych i właściciel Genuine Gems and Jewellery Co. Ltd., dokonał niezwykłego odkrycia. Na terenie Kenii, niedaleko granicy z Somalią natknął się na odmianę korundu charakteryzującą się odcieniami złota, miedzi i brązu z unikalnym połyskiem przypominającym gwieździsty blask.

Foto: Ms. Wimon Manorotkul – LOTUS Gemology, Bangkok,
Dr. Andreas Burkhardt – Xray Analytics Switzerland AG, Ltd.

Na zdjęciu: Mr. Tanzim Khan Malik i Paweł Maliszczak, właściciel firmy HARDLEO, w siedzibie firmy Genuine Gems and Jewellery w Bangkoku.

JEDEN KAMIEŃ wiele nazw

Od razu w kamieniu dostrzeżono potencjał, by wprowadzić go na rynek pod nazwą Gold Sheen Sapphire™, która została zastrzeżona przez Genuine Gems and Jewellery, jako znak towarowy dla kamienia szlachetnego i procesu obróbki tego szafiru. Kamień jest również znany jako szafir „Zawadi”, co w języku Swahili oznacza „Dar Ziemi”. Z nazwy tej korzysta firma Gem Adventurer™.

PIĘKNE LINIE

Szafir Złocisty to odmiana korundu. Swoje unikalne inkluzje zawdzięcza domieszce hematytu i ilmenitu tworzącym „złoty efekt” z liniami cząstek magnetytu. Doskonale prezentuje się w słabszym świetle. Natomiast jasne, białe światło podkreśla fascynujące wzory geometryczne.

Szafir Złocisty w szlifie kaboszonowym posiada częściowy asteryzm, czyli uzyskuje efekt sześcioramiennej gwiaz-

Efekt asteryzmu („star effect”).

Efekt „zorzy”, wielobarwności.

dy. Zdarzają się również takie okazy, które dzięki przenikaniu wiązek światła tworzą zjawisko „aurora” (od *Aurora Borealis*, czyli zorzy polarnej).

Niektóre rzadkie szafiry złociste, dzięki domieszce tytanu, mieniają się żywymi, niebieskimi odcieniami. Jeszcze rzsadsze okazy mają różowo-brązowe i zielone odcienie, a najrzadsze wyróżniają się czerwieniami lub fioletami.

Szafir złocisty ma naturalne linie, które w połączeniu ze złocistym kolorem nadają mu drewnopodobny wygląd. Te charakterystyczne linie nie są pęknięciami i nie należy ich mylić z niedoskonałościami kamienia. Linie znajdują się pod powierzchnią i nie wpływają na jego trwałość. Stopień twardości szafiru złocistego wynosi 9 według skali Mohsa, co daje mu drugie miejsce w tym zestawieniu, zaraz po diamentcie. Szafiru w żaden sposób nie poddaje się obróbce cieplnej, odpowiedni szlif wykonuje się zaś w jednym miejscu – w siedzibie firmy Genuine Gems and Jewellery w Tajlandii.

Jedyna taka kopalnia na świecie

Kopalnia należąca do Tanzin Khan Malika jest jedyną na świecie, w której wydobywa się szafir złocisty. Po wielkim odkryciu z 2009 roku wiele osób podjęło się prób odnalezienia kolejnych złóż tego unikalnego kamienia. Niestety, bez oczekiwanego sukcesu.

Jednak po dwóch latach dużej eksploatacji, kopalnia została częściowo wyczerpana, a na początku 2013 roku produkcja stanowiła już tylko 2–3% wcześniejszego wydobycia. Jak dotąd, szlifowane szafiry są niepoprawiane i ważą od 0,5 do 10 ct. Z każdym dniem szafir zyskuje na popularności, głównie ze względu na rzadkość występowania oraz swoje właściwości.

ODMIANY SZAFIRÓW ŻŁOCISTYCH

Z surowego kamienia wyodrębniono cztery odmiany szafirów:

SZAFIR ŻŁOCISTY uniwersalny

Charakteryzuje się złotobrazowym kolorem oraz drobnymi liniami na jego powierzchni.

PRZEZROCZYSTY SZAFIR ŻŁOCISTY

Bardzo rzadka odmiana szafiru złocistego, która charakteryzuje się przezroczystością i niesamowitym połyskiem. Niektóre okazy wyróżniają srebrzyste lub złote akcenty. Ich wygląd znacznie różni się od typowego szafiru złocistego.

Szafir złocisty – uniwersalny. Charakteryzuje się złotobrazowym kolorem oraz drobnymi liniami na jego powierzchni.

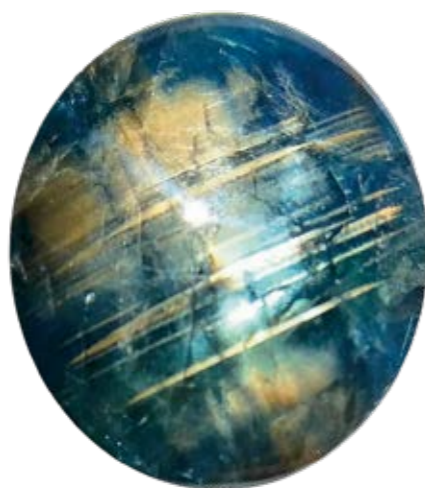
SZAFIR ŻŁOCISTY GOLDRUSH („gorączka złota”)

Istnieje tylko garstka okazów tej szczególnej odmiany. Ich wygląd po prostu zapiera dech w piersiach. Pod wpływem światła na szafirze pojawiają się „smugi złota”.

SZAFIR BLUESHEEN

Niektóre surowe szafiry złociste wyróżniają niebieskie pasma lub niekompletne sześciokątne linie. Charakteryzują się złocistym połyskiem z niebieskimi akcentami, które zawdzięczają domieszce magnezytu.

Kopalnia [...] Tanzin Khan Malika jest **jedyną na świecie**, w której wydobywa się szafir złocisty. Po wielkim odkryciu z 2009 roku wiele osób podjęło się prób odnalezienia kolejnych złóż tego unikalnego kamienia. Niestety, **bez oczekiwanego sukcesu**.

Efekt „blue sheen”.

Kolor	metaliczne złoto, miedź lub brąz
Łamliwość	łamliwy
Twardość w skali Mohsa	9
Połysk	szklisty
Gęstość względna	3,95 – 4,03 g/cm ³
Właściwości optyczne	liczba Abbego 72,2
Współczynnik załamania światła	n _ω = 1,768–1,772 n _ε = 1,760–1,763
Pleochroizm	mocny
Temperatura topnienia	2 030 – 2 050 °C

Tabela przedstawiająca właściwości charakterystyczne dla szafirów złocistych.

WŁAŚCIWOŚCI

Dlaczego warto zwrócić uwagę na szafir złocisty?

Szafir złocisty jest wciąż nieznaną na rynku detalicznym, jednak coraz częściej pojawia się w kolekcjach projektantów biżuterii, m.in. Cartier, John Hardy, William Travis czy Rosway. Jego cena wzrasta z 10 dolarów za karat za mały kaboszon oraz z 25 dolarów za najtańszy, fasetowany kamień do 50 dolarów za karat. Niektóre okazy osiągają nawet cenę 100–200 dolarów za karat. Jego cena w najbliższych latach będzie wzra-

stać. Świadczy to o tym, że jest to godna uwagi inwestycja na przyszłość.

Ponadto kamień jest niepowtarzalny. Występuje bowiem tylko w jednym miejscu na świecie.

W latach 2009–2012 wydobyto 25 ton szafiru złocistego. Obecnie kopalnia jest na wyczerpaniu. Podczas gdy inne kamienie szlachetne można wciąż wydobywać, szafir złocisty będzie coraz rzadziej spotykany na rynku. Domieszka hematytu i ilmenitu sprawia, że każdy kamień jest unikalny.

Prawdopodobnie największą zaletą szafirów jest to, że każdy kamień ma in-

dywidualny charakter i jest wyjątkowo piękny. Szafir Żłocisty nie zostaje poddawany obróbce cieplnej, ani innym zabiegom. Jest całkowicie naturalny, tworzony przez wiele milionów lat w przebiegu formacji geologicznej. Jego naturalne piękno nie blaknie, dlatego że jest to jeden z najtwardszych kamieni na ziemi.

Szafir złocisty jest uznany przez wszystkie główne laboratoria gemmologiczne, w tym Towarzystwo Gemmologiczne Wielkiej Brytanii (Gemmological Association of Great Britain), GIT, AIGS, GRS Szwajcaria, EMIL (Japonia) i Gubelin (Szwajcaria).

Źródło:

1. Thanh Nhan Bui, Katerina Deliousi, Tanzim Khan Malik, Katrien De Corte, „From Exsolution to 'Gold Sheen'. A new variety of corundum". Gem-A article.
2. Nalin Narudeesombat, Saengthip Saengbuangamlam, Thanapong Lhuamporn, Thanong Leelawatanasuk, „Golden Sheen and Non-Sheen sapphires from Kenya". The Gem and Jewelry Institute of Thailand.

